

Nr 22.

Af herr **Palmstierna**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bildande af en statens lånefond för finansiering af företag, hvilka afse utbyggande af staten tillhöriga, med vattenfallsrätt upplåtna vattenfall.

Inom alla partier torde det vara en allmän önskan, att statens vattenfall snarast möjligt och på ett rationellt sätt utnyttjas i produktionens tjänst. För detta ändamål har Riksdagen äfven under de sista åren *dels* anslagit stora belopp till utbyggande af vissa vattenfall för egen räkning, *dels* genom fastställande af grunder för utarrendering af vattenfall och skapandet af ett nytt rättsinstitut, den s. k. vattenfallsrätten, sökt underlätta för enskilda att enligt särskilda villkor tillgodogöra sig kraften i statens vattenfall. Efter allt att döma, kommer staten att fortskrida på den förstnämnda vägen och utbygga det ena vattenfallet efter det andra. Sannolikt torde behovet af statsjärnvägarnas elektrifiering härnäst kräfva ett apterande af de för dylikt syfte inköpta vattenfallen. Man bör sålunda kunna förutsätta, att en väsentlig del af de stora och medelstora vattenfallens utbyggande kommer att företagas af staten själf. För de mindre och öfriga medelstora vattenfall, hvilka tillhöra kronan, torde däremot vattenfallsrätten komma i bruk. Detta rättsinstitut är emellertid äfven, ehuru detsamma erbjuder företagarna betydande fördelar, ur finansiell synpunkt så opröfvadt, att det kan befaras, att de kapitalförvaltande anstalterna ogärna placera sina medel mot säkerhet i vattenfallsrätten, förrän densamma vunnit mera burskap. Ungefär samma förhållande yppar sig här, som när tomträtten skulle tagas i anspråk. Det visade sig, att enskilda penninginrättningar i början icke ville placera sina medel mot inteckning i tomträtt och det allmänna måste fördenskull bana väg. Tomträttskassor och lånefonder ha upplagts, och sedan tomträtten sålunda kommit i gång, förklara sig vissa sparbanker och enskilda banker benägna att godtaga inteckningar i tomträtt såsom säkerhet mot utlånta medel. Man kan häraf draga den

slutsatsen, att staten troligen icke kan undandraga sig att själf finansiera vattenfallsrätten, om staten vill, att densamma uti nämnvärd omfattning skall tagas i bruk.

Genom ett indirekt främjande af de statliga vattenfallens tillgodogörande på nu nämndt sätt skulle staten dessutom kunna såväl bereda industrien väsentliga fördelar som äfven vinna ökad trygghet för realiserandet af den vattenfallspolitik staten finner lämpligt att utöfva. Den goda kredit, svenska staten åtnjuter, kan nämligen möjliggöra, att billigare kapital nedlägges i vattenfallen, än om enskilda helt och hållet skulle verkställa företagens finansiering. Denna omständighet är särskildt värd uppmärksamhet, då, såsom vid vattenbyggnader, kapitalets förräntande spelar en stor roll för företagets ekonomi i jämförelse med driftkostnaderna. För staten själf bör det äfven vara angeläget, att svenskt eller af svenska staten disponerad kapital begagnas till utbyggande af vattenfallen. Det kan nämligen i en framtid innebära olägenheter, om utländska pengar skulle direkt importeras för ett utbyggande ej endast af enskildas, utan också af kronans vattenfall. Vattenkraftsföretagets finansiering kan tillika bereda staten en sådan ställning till detsamma, att staten förmår till kraftproduktionens och den kraftkonsumerande industriens gagn öfvervaka, att dess syften med vattenfallens upplåtande fullföljas.

I hvad utsträckning finansieringen lämpligen bör bedrivas kan gifvetvis icke utan föregående utredning afgöras. Det bör sålunda tagas i öfvervägande hvilka villkor, som böra gälla för rättigheter att erhålla lån ur den för ändamålet upplagda fonden och hur stor säkerhet, som staten bör kräfvä för kreditgifningen, samt till hvad belopp lånefonden bör uppgå, för att densamma må erhålla afsedd betydelse.

På grund af det som sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning angående lämpligheten af att upplägga en statens lånefond för finansiering af företag, hvilka afse utbyggande af statens vattenfall förmedelst vattenfallsrätt, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning må gifva anledning.

Stockholm den 19 januari 1912.

Erik Palmstierna.